

Leto VII.

Številka 10.

SLOVENSKI PRAVNIK.



Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.



Odgovorni urednik:

Dr. Danilo Majaron.

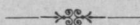


V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1891.

VSEBINA.



1. Kakšno bodi izvensodno pripoznanje po §-u 163. obč. drž. zak?	289
2. Zakon „lynch“ v Ameriki in mednarodno pravo	293
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Slučaj §-a 163. obč. drž. zak.	298
b) Povračilo škode za izgubljeno oko	301
c) K dokazovanju, da je tožba zaradi moteno posesti prekasno vložena	306
d) Kedaj je smatrati prvo polovico dokaza za dopri- nešeno?	309
Kazensko pravo:	
O stroških v kazenski pravdi. I. II.	312
4. Iz upravne prakse:	
Upravnim oblastvom ne pristojajo presojski, je li po pravu upis v zaznamek javnega blaga. Občina je dolžna vzdržati javni pot, četudi pot služi sosebnemu posa- mezniku	314
5. Razne vesti	317
6. Knjižica društva „Pravnika“	319



Kakšno bodi izvensodno pripoznanje po §-u 163. obč. drž. zak.?

V le-tej številki „Slov. Pravnika“ priobčen je praktični slučaj, v katerem naše najvišje sodišče z odločbo z dne 22. majnika 1891, št. 5299 izreka načelno interpretacijo §-a 163. obč. drž. zak., da v pripoznanje po smislu tega zakonovega določila ni treba tistega, česar v dokaznost izvensodnega pripoznanja zahteva § 110. obč. sod. reda, da bi se namreč pripoznanje moralo zgoditi na vprašanje nekogar, o katerem je bilo pripoznatelju znano, da bi rad zvedel resnico. Najvišje sodišče meni, da se § 163. obč. drž. zak. na izvensodno pripoznanje po občnem sodnem redu sklicuje le v svojem prvem stavku, da pa ima v svojem drugem stavku (po nadpičji) v mislih drugačno izvensodno pripoznanje, katero se razlikuje od izvensodnega pripoznanja po §-u 110. obč. sod. reda in čigar dokaznost tudi ni vezana na pogoje tega §-a 110. Mimogredu naj tudi opozarjamo na mnenje našega najvišjega sodišča, da zadoščuje pripoznanje očetstva samega na sebi, torej zakonite domneve sploh, ni pa treba, da bi se pripoznavatelj udal za dejansko podlogo tej domnevi, da je namreč združil se bil z materjo v kritični dobi. — to poslednje nekako zahtevajo kot predmēt pripoznanja besede §-a 163. obč. drž. zak.

Načelo, da obsega § 163. cit. dve vrsti dokaznih pripoznanj, izreklo je najvišje sodišče uže preje nekaj kratov. Zlasti je jasna v tem pogledu odločba z dne 13. februvarija 1852, št. 873. Ta razlaga, da dela dokaz izvensodno pripoznanje, omenjeno v drugem stavku §-a 163. obč. drž. zak., čeprav nima vsega, po obč. sod. redu velévanega, samo da je vsebina njegova določna ter odločna in da je način pripoznanja sam bil resen in pre-mišljen; češ, § 163. obsega dve določbi vsako sebi o dokazu za očetstvo: 1. komur se tako, kakor piše sodni red, dokaže itd., a 2. kdor to četudi le izvensodno pripozna; izvensodno pripoznanje po §-u 110. obč. sod. reda, da je jeden izmed dokazovalnih, v sodnem redu propisanih načinov ter ga je torej šteti v prvo vrsto dokazov za očetstvo; drugo pripoznanje pa je očitno po tem takem pripoznanje, katero nima, kar veléva § 110. obč.

sod. reda; sicer ne bi bil zakonodavec tega dokaza poudarjal še sosebno in kot protivja dokazovanju po občem sodnem redu, ali pa bi ves drugi stavek obsegal nekaj odveč.

Na drugi strani pa se v znanstvu in v praksi pojavlja ter utemeljuje mnenje, da mora tudi izvensodno pripoznanje telesnega združenja po §-u 163. obč. drž. zak. izpolniti tiste pogoje, katere postavlja § 110 obč. sod. r. za dokaznost izvensodnega pripoznanja. Vprašanje, ki je takisto sporno, pa ima večji praktični pomen, ker so pravde zaradi nezakonskega očetstva pogostne in se v njih rado vzklicuje na izvensodno pripoznanje. Zategadelj ne utegne biti odveč, če skušamo v kratkem podati razloge „pro“ in „contra“ raznim rešitvam tega vprašanja.

Za to, da mora izvensodno pripoznanje naved. §-a 163. biti po smislu §-a 110. obč. sod. r., navajajo *Stubenrauch* in drugi, da ni jasno, zakaj bi zakon uprav glede na dokaz nezakonskega telesnega združenja popuščal načela sodnega reda in zlasti zakaj samo glede tega jedinega dokazila, katero itak vzbuja pomisleke. Potem sploh ni tendenca našega obč. drž. zakonika, da bi prenašal določbe obč. sod. reda, nego te določbe pogostem povse potrjuje (§§ 340., 450., 461., 465., 470., 471., 722., 798., 966., 1001., 1089., 1391., 1428. in 1450.).

Zoper to utemeljevanje pa praksa v paternitetnih pravdah često naglaša, da je drugi stavek §-a 163. obč. drž. zak. v besedi splošen, češ, da je s tem zakonodavec nameraval olajšati dokaz združenja, da je hotel, ker je sploh mil nezakonskim otrokom (cf. § 162., §§ 166.—171. obč. drž. zak. in celo § 163. sam z njegovo domnevo) in jih bolj ščiti, nego je to drugod n. pr. v francoskem zakonodavstvu, pomagati jim tudi tu z milejšo obliko izvensodnega pripoznanja. Da je to pravo, izhaja naj uže iz zveze obeh stavkov v navedenem paragrafu, rekše iz besedi „ali kdor to četudi le („auch nur“) izvensodno pripozna. S tem da se tudi vjema zgodovinski razvoj tega §-a, ker je namreč nastal iz §-a 10. poglavja 4 cesar Josipovega zakonika, razglašenega s patentom z dne 1. novembra 1786, št. 591, po tem §-u pa je bil nezakonski oče tist, kdor se je za časa nosečnosti, pri porodu ali sicer z najmanjšim dejanjem razodel, da ima otroka za svojega. Prav tako praksa neredko pobija drugi razlog, da bi obč. drž. zakonik zgolj potrjeval obč. sod. red, poudarjajoč, da

je obči drž. zakonik kot poznejšnji zakon naravno lahko predru-
gačil sodni red, da ga je pa tudi v istini dopolnil, pre naredil in
celo derogoval, to da kažeta uže §§ 931. obč. drž. zak. in 58. obč.
sod. r., potem primera §§ 1392., 1397. do 1399. in 931. s §§ 317.
do 319. obč. sod. reda.

Tisti, kateri trdé v drugem stavku §. 163. obč. drž. zak.
izjemo od pravila §-a 110. obč. sod. r. — in s tem se ujema več
najvišjesodnih odločeb — razlagajo, da sta si v cit. § 163. prvi
in drugi stavek protivna. Prvi da se nanaša na sodni red in
njegove dokazovalne načine, torej tudi na izvensodno pripo-
znanje v §-u 110; drugi stavek, ki je od prvega ločen z nad-
pičjem, pa postavlja nov način dokazovanja ne oziraje se na
obči sod. red. Kdor tega ne prizna, ta mora misliti, da se v
drugem stavku brez potrebe ponavlja, kar je povedano uže v
prvem, ter da se znova bolj nedoločno navaja propis §-a 110.
obč. sod. reda. Tako nekako utemeljuje tudi najvišja judikatura.

Tu pa bi se lahko zopet naopak navajalo, da naš državlj.
zakonik ne postavlja potrebnostij za pojedina dokazila, nego da
to prepušča obč. sodnemu redu, in ker v §-u 165. omenja jednega
dokazila, rekše izvensodnega pripoznanja, ne navaja pa, kakšno
da je, zato je svojstvo njegovo posneti iz sodnega reda.

To, da sta si v cit. §-u 163. prvi in drugi stavek protivna
in da se v njem poleg ostalih sodnorednih dokazov omenja tudi
posebe izvensodno pripoznanje, razlagajo si pravoznanci Stu-
benrauch, Damianitsch i. dr. drugače. Izvensodno pripo-
znanje — pišejo — niti ni nikako dokazilo, nego le oprošča
nasprotnika od dokaza, kar izražajo vsi avstrijski obč. sodni redi
i treba je bilo torej pripoznanja — bodisi sodnega ali izven-
sodnega, kajti § 163. piše „četudi le izvensodno itd. — posebe
omenjati. Takšna razlika med dokazovalnim načinom in pripo-
znanjem nahaja se tudi drugod v sodnem redu in držalj. zako-
niku. Zaradi besedila v §-u 136. torej ni treba izvajati, da bi bil
obči drž. zak. hotel ž njim popustiti določila obč. sodnega reda.
To utemeljenje podpira zgoraj navedeni § 10. pogl. 4. cesar Jo-
sipovega zakonika, ki piše: „Če se oče z nikakim takšnim zna-
menjem določiti ne dá, tedaj je mati upravičena, da tistega
toži za vzdržanje otroka, kdor se udá („geständig“) ali pa se
mu dokaže („überwiesen“), da se je z materjo združil v prvih

treh mesecih nosečnosti.“ Tudi tu je torej dokaz poleg pri-
poznanja.

Proti razlagi, da pripoznanja sploh ne obsega prvi del
§-a 163. obč. drž. zak. in da ga je torej bilo treba omenjati v
drugem delu, upirajo se drugi, češ, da bi po njej v navedenem
§-u 163. zakonodavec nekaj izpustil bil, kaj takega pa njemu ni
pripisovati; po tej razlagi se namreč poleg dokazil omenja zgolj
izvensodno pripoznanje, a sodno je zamolčano, tako da bi zakon
tukaj ne navajal vseh dokazil. A na to se dá odvrniti, da je
sodno pripoznanje le na videz izpuščeno; saj drugi del §-a 163.
obč. drž. zak. obsega molče tudi sodno pripoznanje, kajti besedi
„četudi le“ („auch nur“) nenašata se uprav le na izvensodno,
pod manjšimi pogoji veljavno pripoznanje ter med vrstami kažeta,
da je sodno pripoznanje še bolj uvaževati — to sodno pripo-
znanje je torej tudi obseženo v zadnjem stavku določila.

Razlaga za mnenje, da je izvensodno pripoznanje v §-u 163.
obč. drž. zak. isto dokazilo, o katerem govori § 110. obč. sod.
reda, je torej videti skoro pravilnejša. Dvomi bodo pač težko
izginoli, a temu je krivo ne kaj srečno besedilo naved. §-a 163.

Naposled naj podamo še tretjo in četrto razlago. Nekako
v sredi med obema prej navedenima je Zeillerjeva (Com-
mentar I, p. 364), katere so se tudi drugi poprijeli. Po njej je
§ 163. glede izvensodnega pripoznanja pač res izjema §-a 110.
obč. sod. reda, da pa izjave, katera se je storila lahkomišljeno
in je ne podpira nobena postranska okolnost, ali katero je kedo
storil brezzavesten in ne da bi določil čas združenja, da take
izjave ni moči smatrati za izvensodno pripoznanje. Tu se lahko
pripomina, da je zadnja dva slučaja umeti samo po sebi a da
za tretji slučaj ni nikakih pozitivnih razlogov. Dr. A. Michel
konečno v svoji razpravi (Themis, neueste Folge, zv. 2., pag. 28)
meni, da ima zadnji stavek §-a 163. v mislih le slučaj, če kedo
izvensodno t. j. ne v pravdi, a pred kompetentnim obla-
stvom n. pr. uradu, kateri spisuje krstno matico, ali varstve-
nemu oblastvu pripozna očetstvo. Toda s tem se ne vjema niti
besedilo zakonovo, niti to, da je o pripoznanji, storjenem pri
krstu, še posebe govori v §-u 164. obč. drž. zak.



Zakon „lynch“ v Ameriki in mednarodno pravo.*)

Kaj je to zakon „lynch“, o katerem je v Evropi toliko govora izza 15. marcija tega leta? Po ameriškanih pojmih „lynch“ ni drugega, nego sodba naroda, kateri nastopa namesto rednih sodnikov, bodi zato, ker se narodu vidi, da je preiskava nekaj predolga, ali ker se mu vidi, da so krivci bili oproščeni zaradi podkupnosti sodnikov ali iz drugega razloga, bodi zato, ker javni red zahteva, da se pravda brzo vrši in brez odloga.

„Lynch“ je nam v Evropi nekaj nepravnega, krutega in barbarskega. To je tudi res po naših nazorih, ni pa po nazorih ameriškane demokracije, katera misli, da narodu pristojna pravica storiti konec dolgotrajnosti rednega postopanja ter postaviti se na mesto slabih sodnikov. Ali vprašanje je: je li vedno upravn narod tist, kateri nastopa za redne sodnike, a ni li manjšina in to ne vselej boljša manjšina? Res so redne preiskave počasne zlasti v Ameriki; a zakaj? Zato, ker redna pravda teži na to, da najde realnega krivca, ker hoče ustanoviti natančno, kaj je njegov greh, ker noče, da bi bili nedolžniki obsojeni. Navadno, redno postopanje ima brez dvojbe svoje nedostatke, ali ti izginajo pred nedostatki sodbe z „lynchom“, katera ne pazi na to, kar mora vsaka država jamčiti svojim državljanom: življenje, svobodje, imetek, čast. „Lynch“ ne pozna jedne izmed glavnih garancij, do katere ima obtoženec pravico v vseh modernih državah: obrane. Obtoženec je po „lynchu“ obsojen, da si ni zaslišan. On ne more saboj dovesti zagovornika. A to še ni dovolj, nego niti ni procedure, katera bi pokazala, da je obsojenec upravn tist, katerega je ta takozvani narod hotel obsoditi. Kdo neki jamči za njegovo istovnost?

Lahko je reči, da ima narod pravico nastopati za sodnike. Ker v Ameriki narod voli sodnike, pravi se, da so tudi člani „lyncha“ sodniki: narodna volja ruši ono, kar je včeraj posta-

*) Desjardins: „Medjunarodno pravo i zakon o lynchu.“ — James Bryce: Zakonsko ustavno gledište lyncha u New-Orleansu. — Iz „Mjesečnika“, br. 9., 1891. Spisal Dinko Politeo.

vila; če vidi družbinsko pogibelj, ona lahko včeraj izvoljene sodnike zamenja z novimi sodniki.

To razlaganje je iluzorno. Ako so v Ameriki v obče sodniki slabi, in to se često očita, to znači, da je sodna organizacija slaba. Naj se torej popravi. Ali odpraviti sodnike, da se pravda vrši, to je nekaj, kar se ne dá razumeti. Kajti člani „lyncha“ niso sodniki. Sodniki aplikujejo zakon, a „lynch“ se postavlja nad zakon. Sodnikova naloga ni samo, da sodi, nego da ustano-
novi stopnjo krivde. „Lynch“ pa, ta samo sodi, in bodi kakeršna krivda koli, on ne pozna druge obsodbe, nego v smrt. Narod voli sodnike, da preiskujejo in sodijo, a člani „lyncha“ niso drugo, nego organi narodne jeze. Oni ne zvršujejo prava, oni se maščujejo. Obsodbi rednih sodnikov se pokoré prijatelji in rojaki obsojenčevi. Obsodbi članov „lyncha“ ne; ta obsodba ostavlja za sabo željo novih maščevanj, novih „lynchov“.

V Evropi tudi ni znano, kako in koliko je običajna sodba „lynch“ v Zjedinjenih državah. Leta 1884. bilo je 105 smrtnih kaznij, ki so jih izrekli redni sodniki, a 219 z „lynchom“; leta 1885. bilo jih je 108 po rednih sodnikih, a 181 z „lynchom“; l. 1886. bilo jih je 83 po rednih sodnikih, a 133 z „lynchom“; l. 1887. bilo jih je 79 po rednih sodnikih, a 123 z „lynchom“; l. 1888. bilo jih je 87 po rednih sodnikih, a 144 z „lynchom“; l. 1889. po rednih sodnikih 98, a 175 z „lynchom“. Če se premislijo ta števila, nastane vprašanje: katero je redno sodišče, ono, katero se zove zakonito, legalno, ali pa „lynch“?

Reklo se je, da je sodba „lynch“ bila potrebna v začetku pri ustroju držav, da se prepreči razbojništvo, da se kaznijo zamorci, kateri so plenili bele žene. A denimo, da je to dovoljeno, vender takšno opravičevanje „lyncha“ pada, ako se pomisli, da „lynch“ postaja vsaki dan običnejši, da je veljaven v najnaprednejših državah, da se često tej narodni sodbi na čelu ljudje najodličnejši, pravniki najuglednejši, da Amerikanci, naj so v katerem stadiju prosvete koli, gledajo z nekakšno slastjo obešenega človeka. Amerikanski narod je prelil toliko krvi za svojo svobodo. Rekli bi, da oče ostavlja v dedščini sinu ljubezen do svobode, ali zajedno tudi žejo krvi. Tolika je njegova ljubezen do svobode, da bi najrajši zrušil vse temnice; ali zopet je takšna žeja krvi, da je pripravljen potegniti konopec, kateri je zavil

okolo vratu obešenega človeka. Kadar se žrtev, katera izdihne zadnjikrat, v zraku stresa, Amerikanec z nekako zversko besnostjo aplaudira.

V Ameriki je nekaj pravnikov, kateri bi radi „lynch“ popisovali kakor sodbo, katera se zadnje čase boljše vrši, nego li se je preje vršila. Izmed njih pišejo nekateri, da obtoženec sme imeti zagovornika. Profesor Oksfordskega vseučilišča James Bryce piše, da se zakon „lynch“, čeprav je bil neznosen za Evropejce, današnji dan vrši brez katerega koli arpitarnega nasilja. Ali ni tako. Najboljši dokaz je lynching, kateri je izveden dne 14. marcija tega leta v New-Orleansu in zaradi katerega je baron Jova, minister Italije v Združenih državah, ostavil svoje mesto. Meeting je sklican na 10. uro v jutro. Naroda se je nabralo od vseh strani mesta. Parkerson prijavlja zbranemu narodu „infamno delo“. Porota je oprostila Italijane, kateri so ubili Hennessyja. „Jaz ne želim — pravi govornik — niti imena, niti slave; jaz nisem drugega, nego državljan svobodne Amerike in hočem izvršiti dolžnost državljansko. Zgrabimo za puške!“ Narod, vzpodbujen, vzame puške in odide k temnicam, udre vanje in z neizrecnimi krutostmi ubije Italijane. A tega ni bilo zadosti, narodu je trebalo še nekaj drugega. Dva Italijana, Macheco in Bugnetta, so izvedli na polje, obesli in postreljali. Konopec Bugnettov je trikrat utrgal se in siromak je bil v velikih mukah trikrat obešen. Narod ploska. Čez nekoliko časa pride redni sodnik, da konstatuje smrt.

Znano je, kaj se je zaradi tega dogodilo med Italijo in Združenimi državami. Italijanska vlada misli, da ima pravico zahtevati, naj se ubijalci kaznujejo in odškodujejo obitelji žrtev. Amerikanski časopisi so pisali, da je zahteva Italije agresivna in da Italija s svojo zahtevo dokazuje, kako se izza XV. veka ni niti za korak približala k prosveti; da sta kralj Umberto in minister Rudini hoteli s svojo zahtevo popularna postati, nič drugega. Razun tega amerikanski časopisi napadajo društvo „mafia.“ Italijani so bili člani tega društva in to društvo je sestavljeno od najhujših zločincev. Glava redarstva Hennessy, kateri je hotel uničiti to društvo, pal je pod njegovimi udarci. Njegovi sodržavljanji bili so zategadelj v pravici, da maščujejo njegovo smrt. Desjardins pobija ta prigovor, češ, da je vlada Združenih

držav imela pravico in dolžnost preganjati člane društva „mafia“ ter da bi jih bilo redno sodišče moglo tudi v smrt obsoditi, a v konkretnem slučaju ne gre vprašati se, kakšni so bili ti Italijani, pogubljeni; oni so ubiti, a sodišče, katero je pozvano, da bi uporabilo zakon, ni po predpisanih načinih izreklo obsodbe; to je razbojstvo in v denšnjih mednarodnih odnosjih je Italija imela pravico zahtevati, da se kaznijo razbojniki.

Seveda Blaine, državni tajnik severo-ameriške republike, vzklicaval se je, dopisujoč Italiji, na razlogo druge vrste, da odkloni zahtevo Rudinijevo. On misli, da Washingtonskemu kabinetu ni izpolnjevati mednarodnih dolžnostij Italiji, ker za takšen slučaj ni formalnega akta. To pa ne velja po mnenji Derjardinsa, češ ta razlog bi bil pravi pri vprašanji izročevanja. Klüber, Martens, Toelix, Phillimore, Twiss, Heffler uče, da izvrševanje ni osnovano v strogosti naravnega zakona, nego je podrejeno vzajemni pristojnosti in koristi. Ali tu ne gre za izročevanje. Izročevanje je akt, po katerem država prepodaje človeka obtoženca ali priznanega krivca zaradi delikta, storjenega izven njenega teritorija, drugi državi, katera ga reklamuje in katera je pristojna, da ga sodi in kazni. Tu pa je slučaj povse različen. Blaine se vzklicuje na odgovor, ki ga je federalna vlada dala Španiji l. 1851. Desjardins odgovarja, da je tedaj šlo za izgrede, storjene v času upora in da vlade ne mogo biti in niso odgovorne za kvare, katere trpe inozemci za časa upora ali državljanskih bojev.

Amerikanski pravniki menijo, da tu ni vprašanja, kaj je mednarodno pravo. Desjardins odgovarja, da kakor so med posamezniki dolžnosti, katere niso ustanovljene z nikakim dogovorom, tako so takšne dolžnosti tudi med narodi. V mednarodne dogovore se ne bode nikdar uvrstilo, da državljani jedne države ne mogo biti v drugi državi ubiti, ne da bi bili zaslišani in sojeni. Blaine piše, da so vzajemne dolžnosti narodov omejene z jednim načelom mednarodnega prava: nijedna država ne more inozemcem podeliti višje protekcije, nego li svojim državljanom, ne more jim zajamčiti posebnih pravic, katerih državni zakoni ne dajejo državljanom samim, to načelo je izrekel tudi knez Schwarzenberg v glasoviti noti z dne 14. aprila 1850. Ali, odgovarja Desjardins, Italijani ne iščejo posebnih pravic, oni se

pritožujejo, ker se njih sonarodniki niso po zakonu sodili. Desjardins pobija tudi prigovor Blainejev, da ustava ne dopušča federalni vladi mešati se v notranje posle Luisianije. To je, po njegovem mnenji, vprašanje zgolj administrativno. Užaljene vlade treba da imajo nekogar, ki se do njega lahko obrnejo. Kedar se je kateri državi v republiki obrniti do kake inozemne vlade, to stori ona preko federalnih oblastij. Pa kako to, da se te oblasti skrivajo za posebne zakone posameznih držav, kedar inozemne vlade hočejo obrniti se do teh držav? Takšen položaj skriva v sebi klico mednarodnih nepravil. Vlada, katera sedi v Washingtonu, more samo zastopati republiko v odnosih in sukobih z drugimi narodi. To ulogo jej daje tudi ustava.

James Bryce pride nekako do drugih končnih zaključkov. Ti so:

1. Vsaka inozemna vlada ima pravico „prima facie“ do zadostila za žaljenja, proti zakonom storjena njenim podložnikom, tudi ako ni v tem smislu formalnega dogovora, „a fortiori“ pa, ako je kak tak dogovor.

2. To zadostilo je lahko civilno z denarno odškodnino ali kriminalno s kaznovanjem krivca.

3. Civilna forma zadostila ne dela težav. Najprej se lahko doseže s civilno tožbo proti tistim, ki so žaljenje zakrivali; a če to sredstvo ne zadoščuje, tedaj vlada, v tem slučaju kongres, lahko določi odškodnino, katera je po volji federalni vladi. — Blaine je bil v tem smislu privolil odškodnino za tedaj, kedar bi bil dogovor prekršen.

4. Kriminalna forma je važnejša, ker daje več garancij za zaščito inozemčev. Niti eksekutivna, niti zakonodavna oblast ne more dati tega zadostila, ne more namreč kazniti krivico nego samo sodišče po preiskavi in obravnavi.

5. Ako je očitno, da, bodi zaradi pomankljivosti postopanja, bodi zaradi neokretnosti sodnikov, krivci niso kaznjeni, tedaj se inozemna vlada ne more smatrati za zadovoljeno. To, da je pravica zanikana, pa pač ustanavlja prekršek mednarodnega prava in more biti „casus belli.“

6. Ta komplikacija lahko nastani v vsaki deželi kjer eksekutivna oblast ne more segati v sodne posle. V Zjedinjenih državah je zapreka še večja:

a) ker federalna vlada nima danes nikakeršne juridikcije, da bi preganjala one, ki so z „lynchom“ obeseli inozemne državljane, v kateri si bodi državi, ki je del federacije;

b) ker federalna vlada, tudi če bi imela to juridikcijo, ne more preiskave prenesti iz sodnega okraja, v katerem se je dejanje storilo, v drugi okraj, in še manj more v to svrho ustrojiti posebno sodišče. In če bi jo kongres v to pooblastil, ravnal bi proti ustavi.

7. Federalna vlada ne more po ustavi segati v policijo države braniti inozemca.

8. Vse te težave izhajajo od ustavnih določil Zjedinjenih držav.

James Bryce bi rad, da naj kongres dá amerikalnski vladi širšo jurisdikcijo v mednarodnih odnošajih, zlasti kolikor se tiče protekcije inozemcev.



Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Slučaj §-a 163. obč. drž. zak.

Deželno sodišče v P. je v pravdi Marije Č. proti zapuščini Josipa M. po kuratorji ad actum dru. K. C. na priznanje očetstva ter na privolitev, da bi tožiteljica bila zato, ker je Josip M. z Josipino J. stopil v zakon, upisana v krstno matico kot zakonska hči Josipa M., razsodilo tako-le: Josip M. je oče dne 6. majnika 1858 v Pragi od Josipine J. porojene tožiteljice Marije Č. roj. J.; le-tá bila je legitimovana po zakonski zvezi med Josipom M. in Josipino J. — Odbija pa se tožba Marije Č. roj. J. po tem delu, naj bi se spoznalo za pravo, da je kurator zapuščine Josipa M. dolžan priznati to očetstvo tožiteljici ter njeno legitimacijo »per subsequens matrimonium«, nastalo po zakonski zvezi Josipa M. z Josipino J. in dolžan privoliti, da bi bila tožiteljica na podlagi razsodbe upisana v krstno matico kakor zakonska, »per subsequens matrimonium« legitimovana hči Josipa M. in Josipine J.

R a z l o g i.

Po §-u 163. obč. drž. zak. se smatra otroku za poroditelja tist, komur se dokaže, da je bil pri materi otrokovi v dobi, od katere pa do njenega poroda ni preteklo manj nego šest in ne več nego deset mesecev, ali kdor kaj takega četudi le izvensodno pripozna. Da je Josip M. pripoznal očetstvo tožiteljici izvensodno, o tem je bil dokaz s pričama Vaclavom M. in Barbaro S. ponuden in tudi doprinešen. Priča Vaclav M. je potrdil, da je Josip M. njegov brat, s tožiteljičino materjo Josipino J. živel sedemnajst let, predno se je z njo l. 1867. poročil, da je Marijo J., sedaj omoženo Č. in porojeno od Josipine J., imenoval svojo hčer ter ž njo ravnal kakor s svojim otrokom, ter da se je proti priči kesal, ker je ime svoji poroki pozabil Marijo J. dati zapisati na svoje v krstni matici. Priča Barbara S. tudi potrjuje, da je njen brat Josip M. živel z Josipino J. v času, ko se je tožiteljica porodila, in priči povedal, da onadva (Josip M. in Josipina J.) imata hčer, ter da je Josip M., kedar je koli priča k njemu prišla, navzočno tožiteljico priznaval za svojo hčer in ž njo tudi ravnal kakor s hčerjo. Če se na to pomisli še, da je pričama, bratu in sestri Josipa M., bilo kot njegovima sorodnikoma in torej zakonitima dedičema do tega, zvedeti resnico, in da je Josip M., kateri je z materjo tožiteljičino živel uže pred rojstvom tožiteljice, le-to pred pričami za svojo hčer pripoznal, onda ne more biti dvojbe, da je Josip M. tožiteljico rodil z Josipino J. in je torej pripoznati, da je Josip M. oče tožiteljice in da je tožiteljica, ker sta potem njena roditelja stopila v zakon, legitimovana kot zakonsko dete. Glede na ta izrek je prošnja, da bi bil kurator spoznan dolžnim pripoznati, očetstvo Josipa M. tožiteljici nepotrebna in brez pravnih nasledkov, a zato je bilo odbiti tožbo v tem delu. Tako tudi ni bilo moči ugoditi tožbeni prošnji, da bodi kurator dolžan privoliti, naj se legitimacija tožiteljice po zakonu med Josipom M. in Josipino J. zabeleži v krstno matico, ker za popravo krstnih matic sodišče ni pristojno. Takšne poprave spadajo v področje oblastev upravnih.

Na apelacijo tožene zapuščine je višje deželno sodišče v P. prvosodno razsodbo v delu, kateri tožbo odbija, pustilo, kakršna je bila, v ostalem pa jo premenilo ter tožbo odbilo tudi sicer iz nastopnih razlogov;

Ker je tožiteljica Marija Č., hči Josipine J., porodila se dne 6. majnika 1858, Josipina J. pa je stoprav dne 11. februarja omožila se z Josipom M., zato Marija Č. ne more biti zakonska hči Josipine J. in Josipa M., a treba je, ker Marija Č. hoče pripoznanja, da jej je oče Josip M., povse imeti v čisljih § 163. obč. drž. zak. Po tem določilu zakonovem pa mora tožiteljica dokazati, da je Josip M. z Josipino J. v kritični dobi telesno občeval ali da je to izvensodno pripoznal. Ta dokaz je, kar izhaja iz §-a 163. obč. drž. zak. samega, doprinesiti po občem sodnem redu, ne zadoščujejo pa občne domneve niti ni pripustiti dokaza z indicijami. Takšen dokaz z indicijami pa ima razsodba prvega sodnika za podstavo. Za telesno občevanje ni tožiteljica ponudila nikakega dokaza, nego ponujeni in provedeni dokaz nanaša se zgol na dozdevno izvensodno pripoznanje. Ako pa se pretehta izpoved prič Vaclava M. in Barbare S., to je jasno, da je Josip M. Marijo J. imenoval svojo hčer in jo za hčer tudi čislal, toda priči vender nista potrdili, da bi bil Josip M. pripoznal, da je bil pri Josipini J. v kritični dobi. Če je Josip M. Marijo J. imenoval hčer svojo, to toliko menj obsega dokaz očetstva, ker je imel Marijo J. pri sebi lahko tudi kot svojo gojenko in jo zaradi tega imenoval svojo hčer. Potem pa, če bi tudi bilo moči v tem, da je Josip M. Marijo J. označeval z imenom hčere, videti pripoznanje očetstva, to pripoznanje nikakor ne bi bilo pripoznanje po smislu §-a 110. obč. sod. r., ker se niti ni trdilo, da bi bili priči vprašali Josipa M., kaj ima z Marijo J., in da bi bilo obema pričama do tega, zvedeti resnico. Bila je torej razsodba predrugačena, v čemer ugaja tožbi, v čemer pa tožbo odbija, ostala je po § 257. obč. sod. reda neizpremenjena, ker zoper ta del ni bilo odpora.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 22. majnika 1891, št. 5299, premenilo razsodbo druge instance ter odobrilo prvosodno razsodbo iz nastopnih razlogov:

Tožba dosega najprvo to, naj bi zapuščina Josipa M. pripoznala, da je le-ta oče tožiteljice, porojene izven zakona, ter naj bi se na podlogi tega izreka in ker je po njenem rojstvu Josip M. njeno mater Josipino J. vzel za zakonsko ženo, tožiteljica tudi proglasila za zakonsko hčer njegovo. Kar se tiče one zahteve, katera je samostojna, uporabiti je zgol določilo §-a 163. obč. drž. zak. in zahtevi tej je ugoditi, če se le tako, kakor vелеva sodni red, do-

kaže, da je Josip M. z materjo tožiteljčino občeval v času odločilnem, ali če se tudi le izpriča, da je on sam to izvensodno pripoznal. Za ta dokaz pa zaleže dokaz, da je Josip M. izven sodišča izjavil, da je oče tožiteljčin. Ako se je tako izjavil, moral si je biti svest, da se udá za dejanske pogoje, iz katerih se po istini in po zakonu snuje njegovo očetstvo, in udajajoč se za svoje očetstvo izrazil je in pripoznal, da je z materjo tožiteljčino občeval v času odločilnem. Ta dokaz po §-u 163. obč. drž. zak. se razlikuje od dokaza s pripoznanjem izvensodnim po § 110. obč. sod. r. (kateri je res način dokazovanja po sodnem redu in označen v prvem stavku §-a 163. obč. drž. zak.) in ni mu torej potreba pogojev, pisanih v §-u 110. obč. sod. r., da bi se pripoznanje zgodilo na vprašanje nekogar, o katerem je pripoznajoči znal, da bi rad zvedel resnico. Uže prvi sodnik pa je v svojih razlogih prav pisal, da je treba po izpovedih celo brezsumnih prič Vaclava M. in Barbare S. smatrati dokazanim, da je Josip M. pripoznal tožiteljico za svojo hčer in ž njo tudi tako ravnal, in to tem bolj, ker sta ti priči brat in sestra Josipa M. in sta torej izpovedali se proti svojim možnim koristim. Pomislek, da je Josip M. to pripoznavši imel tožiteljico zgolj za gojenko in jej le nadel ime hčeri, ne spada semkaj, kajti zanj ni nikakega povoda, nego nadaljnja izpoved Vaclava M., da mu je Josip M. izjavil se, da je bil oženivši se pozabil tožiteljico prepisati na sebe, ter izpoved Barbare S., da je njo Josip M., kakor jej je rekel, hotel imeti za botro in da bi ona to tudi bila, ako bi prebivala tist čas v P., vse to nedvojbeno kaže, da se je Josip M. pripoznal roditeljem tožiteljice. Razsodba prvega sodnika je torej, kolikor je ugodil temu delu tožbine prošnje, prav po stanji stvari in po zakonu.

b) Povračilo škode za izgubljeno oko.

V pravdi Mateja Ž. proti tožencu Vinku J. zaradi 1242 gld. je okr. sodišče v R. I. zahtevo tožiteljevo, da bi bil toženec dolžan tožitelju, ker ga je bil po sodbi porotnega sodišča v Ljubljani težko telesno poškodoval, plačati odškodnino in sicer za izgubljeno desno oko ter trajno oslavljenje vida in znamenito pohabljenje znesek 1000 gld., za sedaj odbilo; obsodilo pa je toženca II., da

mora tožitelju plačati za bolečine sicer ne zahtevanih 300 gld., pač pa znižani znesek 250 gld., menj v kazenski sodbi priznanih 150 gld. torej 100 gld., potem III., da mora tožitelju plačati odešli zaslužek, sicer ne zahtevanih 200 gld., pač pa znižani znesek 168 gld., menj v kazenski sodbi priznanih 108 gld., torej 60 gld. Glede pravih stroškov je razsodilo, da mora toženec tožitelju povrniti jih 155 gld. 15 kr.

Razlogi.

S kazensko sodbo porotnega sodišča v Ljubljani z dne 4. dec. 1884 je po smislu § 111. obč. sod. r. popolnem dokazano, da je toženec Vinko J. dne 30. marcija 1884 Mateju Ž. vrgel s sovražnim namenom stekleno čašo na desno oko, da je potem na to oko pritisnil vroč cilindar svetilnice, zaradi tega je dobil Matej Ž. težko poškodbo z najmanj 30-dnevnim motenjem zdravja in nezmožnostjo za poklic vred, a bil je ob enem na vidu trajno oslavljen ter znamenito pohabljen. Zategadelj je toženec po § 1325, obč. drž. zak. zavezan: poškodovancu opraviti zdravilne stroške, povrniti mu odešli in, če poškodovanec ni več sposoben pridobiti si kaj, tudi v bodoče odhajajoči zaslužek in vrhu tega plačati mu za bolečine denarni znesek, ki je primeren pozvedenim okoliščinam. — Tožitelj torej zahteva I., naj mu toženec plača za oko in znamenito pohabljenje 1000 gld. odškodnine. Tej zahtevi pa tačas ni moči ugoditi. Res je sicer, da bi se tožencu s kakim kapitalom lahko povrnil bodoči odhodek zaslužka, toda tačas ni nikake podloge, da bi bilo moči namestek za odhodek zaslužka, ki ga bode šele tožitelj imel zaradi izgubljenega očesa, določiti z gotovo vsoto denarja. Začasna odbitev tožbe v tej točki pa se utemeljuje s tem, ker poškodovancu pristojna po § 1325. obč. drž. zak. povračilo, ako mu morebiti pozneje odide kaj zaslužka, in tako je tožitelju pridržati pravico, da sme pozneje kedaj zahtevati odškodnine, bodisi v kapitalu ali pa v ponavljajočih se rentah. — II. zahteva tožitelj za bolečine 300 gld., menj 150 gld., katere mu je uže porotno sodišče priznalo, torej še 150 gld. Po § 1325. obč. drž. zak. ni moči priznavati za bolečine na podlogi cenitve poškodovančeve, nego to je predmet sodniškega preudarka, snujočega se iz okoliščin, katere so v obravnavi navedene in dokazane. Tu pa sta zaslišana zdravnik izjavila se, da je prisojena bolečina v znesku 150 gld. glede na velike bolečine poškodovančeve jako majhna, in bilo jo je

zategadelj zvišati za 50 gld. Ker sta zvedenca tudi izrekla, da se bodo manjše bolečine še pokazale in ponavljale, bilo je dodati še 50 gld. in tako vso bolečino zvišati na 250 gld. — III. zahteva tožitelj za odešli zaslužek 200 gld., menj uže prisojenih 108 gld., torej še 92 gld. V tem pogledu se je dognalo, da tožitelj ni v službi pri obrtni družbi, nego je njen podjetnik, imejoč več delavcev in kapital. Zaradi tega se odešli zaslužek za dan določa z 2 gld., torej za 84 delovnih dni z 168 gld. ter tako znesek 108 gld., kateri je uže prisodilo porotno sodišče, zvišuje na 168 gld. — Ker je tožitelj propadel samo glede 1000 gld. za oko in še to le začasno, v vseh ostalih točkah pa je zmagal, in ker pravdanje zaradi 1000 gld. povzročilo posebnih stroškov, zaradi tega je utemeljeno v § 25. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak., da se tožitelju prisodi povračilo sodnih stroškov.

Proti tej razsodbi sta vložili obe stranki apelacijske pritožbe. Tožitelj se je zaradi I. točke razsodbe skliceval na § 1293. obč. drž. zak., po katerem škoda zadene tudi lahko osebo kot tako, na §§ 1295. in 1324. ibid., po katerih je poškodovatelj dolžan dati tudi popolno zadostilo, to pa obsega po § 1323. ibid. tudi izbris povzročenega razžaljenja; razsodba da je, imejoč v čislih § 1325. ibid., prezrla splošna določila o povračilu škode, prezrla tudi izpovedi zvedencev, katere so zadostna podloga določevanju odškodnine za oko, katero je takoj spoznati. — Toženec je zahteval, naj se tožitelju za stalno odbije zahteva glede 1000 gld. pod I., češ, da res ni nikakega temelja za njo in da bi vsaka poznejšnja zahteva bila bistveno različna od sojene; zlasti pa se je pritožil zaradi stroškov, češ, nasprotnik je zahteval 1242 gld., a prisojenih mu je bilo le 160 gld., propadel je z 1082 gld., torej ne gre prisojati mu pravnih stroškov, kateri so večji nego prisojena vsota, če se došteje razsodnina; glede bolečnine prosil je znižanja, glede odešlega zaslužka pa zahteval, naj nasprotnik stori cenilno prisego.

Višje dež. sodišče v Gradci je z razsodbo z dne 28. majnika 1890. šte. 11483 prvosodno razsodbo nekaj potrdilo, nekaj premenilo in spoznalo, da je toženec Vinko J. dolžan plačati: I. za izgubljeno desno oko ter zaradi tega za trajno oslabljenje vida in znamenito pohabljenje, sicer ne zahtevanega zneska 1000 gld., nego znižani znesek 500 gld.; II. za bolečine, ne zahtevanih 300 gld.,

nego znižani znesek 250 gld., menj uže kazensko-sodno prisojenih 150 gld., torej še 100 gld.; III. za odhodek zaslužka, ne sicer zahtevanih 200 gld., nego znesek 168 gld., menj kazensko-sodno priznanih 108., torej še 60 gld., te pa le tedaj, ako tožitelj stori cenilno prisego, da ima zaradi pridobitne nezmožnosti, katero mu je toženec povzročil, pri zaslužku 168 gld. škode. Gledé pravnih stroškov je višje sodišče spoznalo, da mora toženec tožitelju povrniti vse stroške prve in druge instance, apelacijske stroške svoje pa tudi trpeti.

Razlogi.

Tožitelj se pritožuje v apelaciji zlasti zategadelj, ker se mu za sedaj odbija zahtevano povračilo škode z zneskom 1000 gld. za trajno, zaradi izgubljenega očesa nastopivše oslabljenje vida in za znamenito pohabljenje. Ta pritožba je osnovana. Če tudi je res, da doba življenja tožiteljevega ni določena in da zaradi tega ni moči številoma ustanoviti gotovega zaslužka, kateri mu v bodoče odide, vendar zaradi tega ni, da bi ne bilo smeti prisoditi odškodninskega kapitala za utešjenje pridobitne zmožnosti in napredovanja tožiteljevega za utešjenje, ki izhaja iz trajno oslabljenega vida ter znamenitega pohabljenja. Po §. 1293 obč. drž. zak. je namreč škoda vsaka kvara, ki se komu stori na imovini, na pravicah ali na njegovi osebi. Nadalje je po §. 1324 poškodovanec, kedar se škoda stori iz hudobnega namena, upravičen zahtevati popolnega zadoščenja, katero po §. 1323 obč. drž. zak. obsega tudi izbris povzročene razžaljenja. Da izguba očesa utešnjuje bodočo pridobitno zmožnost tožiteljevo, to izhaja brezdvojbeno iz izreka zaslišanih zvedencev in umevno je tudi samo po sebi, da tožitelj trpi pri svojem poklicu ne malo kvaro, ker je izgubil integriteto telesa. Povračilo za to pa spada pod dolžnost odškodovanja, katero poškodovatelju nalaga § 1325 obč. drž. zak., in poškodovanec ima po §. 1323 obč. drž. zak. pravico do namestka, s katerim naj se nekoliko izravna storjena izguba očesa in utešjenje zaslužka. Ker more v tem pogledu veljati zgol abstraktna cenitev in ker sodnik presodi, koliko je odškodnine odmeriti, tedaj je vprašanje, ali se po danih okoliščinah tožiteljeva zahteva prilega zmanjšani pridobitni zmožnosti in pokvarjenemu stanju. Tu pa se pokaže, če uvažujemo izpovedi prič in zvedencev, potem zlasti tudi razmere življenja tožiteljevega, da je pretiran znesek 1000 gld., in zategadelj se spoznava,

da je le odškodnina v znesku 500 gld. primerna in se toliko tudi tožitelju brezpogojno prisodi in tako njegovi apelaciji nekoliko ugoti. Kar se tiče zahtevanega zneska za bolečine, odmeri se kakor v nižji razsodbi iz razlogov prvega sodnika. Kar se pa tiče izreka za odešli zaslužek, katerega se je prisodilo 60 gld. več, tu je tožitelj sam v repliki navedel, da je njegova nezmožnost za delo trajala 84 dnij, in zategadelj se ni moči ozirati na njegovo, še-le v apelacijski pritožbi storjeno in na izrek zvedencev opirajočo se trditev, da najmanj 90 dnij ni mogel opravljati svojega poklica. Pač pa je tu opravičena apelacijska pritožba toženčeva, ki se drugače zameta, opravičena toliko, ker se je znižana odškodnina v znesku 60 gld. brezpogojno prisodila, a je bilo uporabiti § 214. obč. sod. reda ter dopustiti cenilno prisego. V tem pogledu je torej tudi bilo predru- gačiti prvosodno razsodbo. — Gledé pravdnih stroškov pa jo je bilo potrditi, ker je bilo spoznano, da je tožiteljeva zahteva po vseh svojih delih upravičena in ker je bil toženec brezpogojno ob- sojen, da mora plačati dognane odškodninske zneske in sicer vse razun malega dela v znesku 60 gld., in naposled, ker tudi ni smatrati, da je tožitelj deloma propadel, če je sodnik zneske znižal. Odločba gledé apelacijskih stroškov snuje se iz določil §§. 24 in 26 zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak.

Najvišje sodišče ni nekaj redni, nekaj izvenredni rev- izijski pritožbi toženčevi ugodilo iz naslednjih razlogov:

Da tožitelj po tem, ker je izgubil desno oko in mu je trajno vid oslavljen in ker je zaradi te poškodbe tudi pohabljen, trpi utešjenje svoje pridobitne zmožnosti in svojega bodočega napre- dovanja, da torej ima materialno škodo, to učé vsakdanje izkušnje življenja, isto pa tudi potrjujeta zaslišana zvedenca; po tem takem mu je toženec po § 1323. do 1326. obč. drž. zak. dolžan dati po- polno zadoščenje. Če prav tožitelj ni s številko izkazal povzročene škode in tega tudi po naravi stvari storiti ni mogel, razun da je izkazal odešli zaslužek in zdravilne, uže kazensko-sodno prisojene stroške, vendar ni zakonite ovire, da bi mu sodnik ne smel za ostalo škodo prisoditi odškodninske glavnice, katero je določiti, pretehtujoč in ocenjujoč vse okolnosti. Da bi znesek 500 gld., ka- teri je izreklo višje dež. sodišče, bil pretiran, to se utemeljeno ne da ugovarjati, če pomislimo, da tožitelj ni preprost delavec pri lesu, nego nastavnik in voditelj dela, potem da so, kakor sta se

izjavila zvedenca in sicer jeden, navajajoč gotove okolnosti, katere je sam opazoval, tožiteljevi uspehi v tem poklicu ponehali izza poškodbe, naposled če pomislimo, da to, ker mu je obraz pohabljen mu gotovo more težave delati pri izbiranji zakonske družice. V tej točki je torej revizijska pritožba neutemeljena in jo je bilo zavreči. Glede izreka o bolečnini, ob odhodu zaslužka in povračilu stroškov, obrača se revizija proti istoglasnima odločbama spodnjih sodišč in bilo bi se torej nanjo ozirati le tedaj, če bi razsodbi bili očitno krivični ali ničevni. Niti v tem, niti v onem pogledu pa ni vzroka, da bi se ugodilo revizijski zahtevi, nego smatrati je obe odločbi za upravičeni, kakor sta utemeljeni. Ničnosti toženec sam ni trdil in tudi je ni bilo zaslediti pri popregledovanji aktov.

c) K dokazovanju, da je tožba zaradi motene posesti prekasno vložena.

V pravdi Marije Eh. proti Neži H. zaradi motene posesti razsodilo je okr. sodišče v Pliberku o tožbi de praes. 25. oktobra 1888, št. 5691, s konečnim odlokom z dne 27. decembra 1888, št. 6865, takó, da ima tožiteljica Marija Eh. zadnjo dejansko posest v obrisu označenega dela parcele 60 kat. obč. S., da je tožena N. H. tožiteljico v tej posesti na ta način motila, ker je dala na gotovih mestih postaviti 6 novih mejnikov s črkama N. H., da torej mora te mejnike odstraniti, za naprej opustiti vsako motitev posesti in tožiteljici povrniti vse pravdne stroške pod eksekucijo.

Razlogi.

Toženka priznala je, da je postavila nove, v obrisu zaznamovane mejnike. Nikakor ni dokazano, kar toženka trdi, da tožiteljica ni tožila v 30 dneh. Gledé njenega očeta Fl. Eh. trdila in dokazala je toženka pač take okolnosti, ki bi dale domnevati, da je on res uže poprej zvedel motenje posesti; na drugi strani pa je Fl. Eh., dasi zavržna priča, uprav nasprotno prisegel, da je on namreč nove mejnike še-le zapazil dne 27. septembra 1888 tam, kjer so bili poprej le koli zabiti, katerih on kot meje ni priznal; gledé tožiteljice same pa niti verjetno ni, da bi bila ona še prej kaj vedela, ker je po pričah dokazano, da se ona le za domače delo briga in malokedaj iz hiše pride. Tožiteljica pa je bila do

onega časa, ko so se postavili novi mejniki, v mirni posesti prepirne zemlje. — Toženka takrat (iz začetka, meseca septembra 1888), ko je geometer zemljo premeril, nikakor še ni pridobila posesti, dasi je uže takrat na istih mestih kole zabila; ker to je tudi lahko storila le v ta namen, da se vidi, kje je bajè prava meja po mapi, in to je tembolj domnevati, ker koli niso taka znamenja, ki bi služila za mejo na njivah in travnikih, in ker je takrat Fl. Eh., ko se je odstranil, odločno izrekel: »Posestna meja je pa druga,« in je torej gledé na to prav brez pomena, če se Fl. Eh. ni branil proti temu početju ter kolov ni odstranil. Tožiteljica pa je tudi potem in pred 21. sept. 1888 in sicer zadnja na prepirni zemlji posest zvršila na ta način, da je njen pooblaščenec Fl. Eh. tam pokošeno travo odpeljal in večkrat todi vozil; to je nasprotničina priča F. V. sama potrdila. Po tem takem je toženka zopet izgubila svojo posest, če bi jo bila res ona takrat pridobila bila, ko je kole zabila. Tudi ne trdi toženka resnice, češ da ni mejnikov postavila proti volji tožiteljice, nego z njenim privoljenjem; saj se je tožiteljica odločno izrazila občinskemu svetovalcu, ki jo je povabil, naj pride gledat, kako se bodo postavili mejniki, da je to nič ne briga in da ne bode prišla, in to svojo voljo je tudi uže poprej razodela, ko je ukazala odpeljati travo, katero je nasprotnica na prepirni zemlji bila pokosila. Ker je po tem takem tožiteljica dokazala svojo zadnjo posest in motenje te posesti, bilo je ugoditi tožbeni zahtevi.

Višje dež. sodišče v Gradci je z odločbo z dne 30. januarja 1889, št. 1307, ugodilo rekurzu tožene N. H. in zavrnilo tožbeno zahtevo iz naslednjih razlogov:

Toženka mora dokazati, da tožiteljica ni tožila v 30 dneh. Navadno ni moči dokazati naravnost po pričah, kdaj je kdo kaj zvedel, treba je le navesti in dokazati takšne okoliščnosti, iz katerih se lahko izvaja vednost. To domnevati je vedno, da se vsak dober go spodar vsaj toliko briga za svoje reči, kakor in kolikor je navadno. Gledé na to načelo je le-tu pač dokazano, da je tožiteljica uže poprej, nego stoprav v zadnjih 30 dneh pred tožbo znala, oziroma znati morala, da so se postavili novi mejniki. Kakor je razvidno iz priloženih aktov, sta se stranki zaradi meje uže večkrat pravdali in tožiteljico je na podlogi pooblastila s 17. junija 1886 vedno zastopal njen oče Fl. Eh. Dokazano je, da je Fl. Eh. naprosil c. kr. geometra M., naj mu pravo mejo izmeri, dokazano je tudi, da je

imenovani geometer koncem avgusta meseca ali začetkom septembra meseca 1888 vpricho toženke in Fl. Eh. prepirno zemljo premeril in s koli zaznamnjaj dognano mejo. Samo ob sebi je razumno, da namen tega zaznamovanja ni bil dognati posestno mejo, ker v to ni bilo treba poklicati geometra, nego le zaznamovati mejo po katastralni mapi. Dne 21. sept. 1888 naprosila je toženka občinskega predstojništva, naj postavi nove mejnike na mestu kolov. Občinski tajnik šel je potem v hišo tožiteljčino ter pozval njo in njenega očeta, da naj prideta tja, kjer se bodo zdaj postavili novi mejniki, tudi je dodal, da se bodo mejniki postavili tam, kjer so bili po naročilu geometrovem koli zabiti, in njima je naposled še rekel, ko sta se branila iti: »Dobro, bomo pač postavili mejnike brez vas.« Gledé na to določno izjavo občinskega tajnika, bila bi morala tožiteljica vender prepričati se, so se li mejniki res postavili ali ne, da bi se potem branila zoper takšno početje pravnim pôtem; storiti bi to bila morala, ako bi bila le količkaj brigala se za svoje reči. Pomisliti je pa dalje treba, da je prepirna zemlja od tožiteljčine hiše oddaljena le 300 korakov, da leži zemlja ob občinski cesti, ki veže domačo vas s sosednim trgom, da se Fl. Eh. vsak dan po dokazovanji mnogih prič todi izprehaja in da se vsi novi, veliki mejniki lahko vidijo uže s ceste. Naposled se še lahko omenja, da je bilo za delo, ko so se mejniki postavili, potreba delj časa, in da ima tožiteljica večjo družino. Po tem takem je opravičeno misliti, da je tožiteljica takoj zvedla motenje posesti, ko se je vršilo, in bila je torej njena, dne 25. oktobra 1888 podána tožba uže zamujena. Zategadelj je bilo tožbo zavriniti, ne da bi bilo treba še dalje razpravljati, je li smeti smatrati dejánje tožene N. H. za motenje tožiteljčine posesti.

V svojem revizijskem rekurzu se je tožiteljica sklicevala na razloge prvega sodnika ter še jedenkrat poudarjala, da ona ni poprej zvedela nasprotničinega dejanja nego v zadnjih 30 dneh pred tožbo, da njen oče Fl. Eh., kar je s prisego potrdil, ni poprej mejnikov videl, da niso imeli njeni ljudje po dne 21. sept. 1888 nobenega opravila tam ter njej ni bilo treba hoditi tja, celo ne, ker si pač ni mogla misliti, da bode nasprotnica brez nje imela pogum postaviti nove mejnike, dasi je Fl. Eh. uže takrat, ko je geometer kole zabijal, odstranil in izjavil se, da to ni prava posestna meja; po tem takem nikakor ni dokazano, da bi bila ona

zamudila zakoniti čas; sama domneva pa ne sme sodniku zadostiti, ne sme mu namestovati strogega dokaza.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 16. aprila 1889, št. 3557, potrdilo višjesodno odločbo, oziraje se na njene stvarne razloge, katerih tožiteljica ni mogla ovreči v svojem rekurzu.

Dr. J. Hrašovec.

d) Kedaj je smatrati prvo polovico dokaza za doprinešeno ?

Okr. sodišče v Marenbergu je dne 29. majnika 1889. l., št. 326 v pravdni reči Fl. P-a proti A. in J. Pr. razsodilo, da toženca morata tožitelju dovoliti sorabo svoje žage in sicer na pol ali mu pa plačevati vsako leto po 40 gld., da morata tudi tožitelju plačati odškodnine 60 gld., ker mu nista dovolila leta 1886. in 1887. žage rabiti, naposled plačati mu pravdne stroške vse to v 14 dneh, ako ne bi prvotoženi A. Pr. storil dopolnilne prisege, da je tožitelj v jeseni 1886. leta njemu rekel: »Jaz ti žago podarim.«

Razlogi.

S kupno pogodbo z dne 3. febr. 1881. l. izgovoril si je tožitelj pravico, da sme žago na prodanem posestvu rabiti na pol. Ker sta mu toženca to zabranila, zahteva prvič, da priznata toženca njegovo pravico ali mu pa plačujeta 40 gld. na leto odškodnine, potem da mu plačata odškodnino za leto 1886. in 1887. 20 gld. ter 40 gld., vkupe 60 gld. — Toženca sta priznala, da si je tožitelj izgovoril navedeno pravico, trdita pa, da se je tožitelj tej pravici v jeseni 1885. l. odrekel, in da torej tožbena zahteva ni upravičena. — Po smislu § 1444. obč. drž. zak. se lahko upnik vselej, kedar se sme svoje pravice znebiti, tudi svojemu dolžniku v korist odpovedati je in dolžnika odvezati njegovih dolžnostij. Ako upnik takšno pravico dolžniku z njegovo privolitvijo brez plačila odpusti, tedaj mu jo daruje (§ 1381. obč. drž. zak.). Izjava sama obsega pravni naslov in način izročitve (§ 428. obč. drž. zak.); po takšni izjavi ne nastane nobena pravica za prejšnjega upravičenca, nego neha le dolžnost prejšnjega dolžnika. Zategadelj ni potreba izročiti dotične stvari ter tudi ni potreba pisma po smislu § 943. obč. drž. zak. — Ako toženec dokaže, da se je tožitelj res svoji pravici odrekel, tedaj je njegovo tožbeno zahtevo zavrniti tudi glede odškodnine za l. 1886.,

ker ta odškodnina gotovo ni bila izvzeta o priliki uže omenjene izjave v jeseni leta 1886. Priča Anton J. potrdil je, da ga je dolžnik poklical za pričo in njemu v navzočnosti prvotoženca rekel: »Ti si priča, da jaz Hrenu (prvotožencu) žago podarim.« Res je Anton J. prvotoženčev svak in zategadelj sumna priča; vendar pa podpirata izpovedi prič F. G-a in F. R-a njegovo izpoved. Priča F. G. potrdila je namreč, da jej je tožitelj sam pripovedal, da je tožencu žago podaril; priča F. R. pa je potrdila, da se je tožiteljeva žena njemu izrazila: »Sedaj bo pa Hren (prvotoženec) bogat, ker mu je moj mož žago podaril.« Po tem takem je vsaj polovica dokaza doprinešena in se je smela po vsej pravici dopustiti dopolnilna prisega.

Na tožiteljeve pritožbe premenilo je višje dež. sodišče v Gradci z razsodbo z dne 9. oktobra 1889, št. 8900 razsodbo prvega sodnika ter je razsodilo, da se tožbeni zahtevi ugodi, ako toženca po glavni, tožitelju dani in prvotožencu zavračni prisegi ne dokažeta, da je res tožitelj v jeseni leta 1886. o priliki nekega prepira zaradi rabe prepirne žage prvotožencu se izrazil: »Jaz ti žago podarim.«

Razlogi.

Opravičeno je mnenje prvega sodnika, da se je tožitelj svoji pravici odrekel, ako dokažeta toženca okolnosti, katere prisega obsega. Res je sicer, da je odpoved po § 1444. obč. drž. zak. pogodba med dvema strankama in da mora prejšnji dolžnik takšno odpoved vsprejeti in priznati; ta privolitev pa se lahko zgodi izrecno ali molče (§ 863. obč. drž. zak.), in da sta toženca molče res v ono izjavo privolila, izhaja uže iz tega, da potem nista več tožitelju dovolila rabiti žage. Če je tudi prvotoženec po tožiteljevi izjavi: »Ti si priča, da jaz Hrenu žago podarim«, tožitelju odgovoril: »Oče jaz bi nekaj dal za žago, če hočete«, je to vendar brez pomena, ker je tožitelj na to baje odgovoril: »Jaz nič ne potrebujem od tebe, jaz ti žago podarim.« Vprašanje je zgolj to, je li tožitelj v jeseni leta 1886. pri uže omenjeni priliki res prvotožencu rekel: »Jaz ti žago podarim.« V tem pogledu pa je nazor prvega sodnika, da je prva polovica dokaza doprinešena, očitno neosnovan in razsodbe v tem smislu potrditi ni moči. Toženec mora dokazati, da se je tožitelj svoji pravici odrekel; priče morajo potrditi to, kar je tožitelj izpregovoril, in nikakor ne zadoščuje, če potrdijo priče

druge postranske okolnosti, ki se le posredno tičejo tožiteljeve izjave. Jedina neposredna priča Anton J. ne more nadomestiti prve polovice dokaza, ker je sumna priča. Priči F. G. in F. R. nista bili priči tožiteljeve izjave same, njene izpovedi se tičejo nekega priznanja, katero se pa ni godilo po pogojih §-a 110. obč. sod. r.; izpoved priče F. R.-a se pa celo tiče le nekega priznanja, katero je storila tožiteljeva žena, ne tožitelj sam. Po tem takem sta le-ti izpovedi ne glede na to, da vsaka zase nikakor ni dokazana po smislu sodnega reda, brez pomena. Ni bilo prav, da se je dovolila prvotožencu dopolnilna prisega, nego bilo je treba v tem pogledu premeniti prvega sodnika razsodbo in dovoliti glavno prisego, katero sta toženca tožitelju zanikavno naložila.

Na revizijsko pritožbo obeh tožencev potrdilo je najvišje sodišče razsodbo višjega dež. sodišča v Gradci z razsodbo z dne 21. januarija 1890. l., št. 14921 in sicer iz naslednjih razlogov:

Okrajno sodišče in višje deželno sodišče smatrali sta za odločilno to okolnost, je li se res tožitelj odrekel svoji pravici, oziroma je li res proti prvotožencu pri neki priliki izgovoril besede: »Jaz ti podarim žago.« Okrajno sodišče dovolilo je prvotožencu dopolnilno prisego; višje deželno sodišče priznalo pa je tožitelju glavno prisego v zanikavnem smislu, katero sme prvotožencu zavriniti. Tožitelj se ni pritožil in le toženca zahtevata, da je potrditi razsodbo prvega sodnika. Najvišjemu sodišču je torej le preudariti, katero razsodbo naj potrdi. Akoprav je priča Anton J. potrdila, da je tožitelj prvotožencu o priliki nekega prepira izpregovoril besede: »Jaz ti žago podarim«, vendar še nikakor ni doprinešena prva polovica dokaza o tem, da bi se bil tožitelj svoji pravici odrekel, ker je priča sumna, in ker iz njene ter iz izpovedi N. V. izhaja, da sta se tožitelj in prvotoženec še dalje prepirala in v prepiru se razšla. Dalje so priče F. K., F. Kov. in L. P. potrdile, da sta tožitelj in prvotoženec meseca maja glede žage zopet prepirala se in da je takrat prvotoženec tožitelja večkrat vprašal, koliko bi on zahteval za svoj delež pri žagi, da se pa v ceni nista mogla dogovoriti. Vse to bi ne bilo nikakor doumno, ko bi bil tožitelj podaril prvotožencu žago, oziroma svoj delež. Zategadelj je bilo potrditi razsodbo višjega deželnega sodišča v Gradci.

Dr. J. Hrašovec.

Kazensko pravo.

O stroških v kazenski pravdi.

I.

V kazenski pravdi zoper J. Š-a., zaradi prestopka proti varnosti časti po § 491. kaz. zak. bil je obtoženec po smislu obtožbe krivim spoznan in obsojen v denarno kazen. Pritožili sta se obe stranki in sicer zasebni obtožitelj zaradi izreka o kazni (ker mu je bila kazen premajhna), obtoženec pa zaradi izreka o krivdi in kazni. Obtoženec navedel je v svojem vzklicnem spisu in v poznejšnjih prošnjah nove dokaze, sosebno mnoge nove priče, katere so se tudi res vse zaslišale. Prav tako navedel je zasebni obtožitelj v posebnih prošnjah mnoge nove priče, katere bi naj ovrgle izpovedi nasprotnikovih novih prič.

Pri vzklicni obravnavi bila je prva razsodba povse potrjena in izreklo se je, da mora stroške vzklicnega postopanja vsaka trpeti sama zase.

Zasebni obtožitelj prosil je potem pri prvem sodniku, da se mu naj odmerijo vsi stroški kazenske pravde, razun onih stroškov, ki so mu narasli po njegovi brezuspešni pritožbi zaradi izreka o kazni.

Okr. sodišče v K. je z odlokom s 16. majnika 1891, št. 400, odmerilo in priznalo stroške prve instance, ne pa tudi stroškov druge instance in sicer glede na jasno razsodbo okrožnega sodišča v C. z dne 31. decembra 1890, št. 19181.

Proti rečenemu odloku pritožil se je zasebni obtožitelj ter je okrožno sodišče v C. pritožbo uslišalo in prvemu sodniku ukazalo, da naj tudi odmeri in prizna stroške druge instance, in sicer zategadelj, ker je po § 390. kaz. pr. r. za tiste posebne stroške kateri se napravijo, če se je kdo poprijel rednega pravnega sredstva, odgovoren tist, kdor se je sredstva poprijel, ako je ostalo brez uspeha, ker je po tem takem dodatek glede stroškov v razsodbi z 31. decembra 1890, št. 19181, le tako razumeti, da mora plačati vsaka stranka one stroške, katere je sama povzročila, ker je nadalje obtoženec vse one, od tožitelja navedene stroške druge instance povzročil in bi se bila pritožba zasebnega obtožitelja zaradi premajhne kazni lahko brez stroškov odbila v nejavni seji, in ker

naposled zasebni obtožitelj itak ni zahteval stroškov za svojo brez-uspešno pritožbo.

II.

V kazenski pravdi zoper M. V. zaradi prestopka proti varnosti časti bil je ta z razsodbo okrajnega sodišča v Sl. G. 21. septembra 1890, št. 1222, spoznan krivim prestopka proti varnosti časti po §§ 487, 488, 489, 491, 496 kaz. zak, ker je bil zasebnega obtožitelja v ovadbi, višjemu oblastvu poslani, razžalil; bil je obsojen v denarno kazen 50 gld., ter glede na § 389. kaz. pr. r. v povrnitev stroškov. Proti tej obsodbi pritožila sta se zasebni tožitelj zaradi izreka o kazni, a obtoženec zaradi izreka o pravdi in kazni.

Okrožno sodišče v C. je pri vzklicni obravnavi dne 15. januarja 1891, št. 476 iz leta 1890. vzklicu obtoženca po nekaj ugodilo in ga je krivim spoznalo prestopka proti varnosti časti po § 488. in 491. kaz. zak. Vse razžaljive izraze, katere je prvi sodnik smatral za kaznive, potrdilo je tudi okrožno sodišče ter le izreklo, da v teh izrazih drugih prestopkov ne nahaja razun prestopka po §§ 488. in 491. kaz. zak. Obe pritožbi zaradi izreka o kazni bili sta kot neosnovani zavrženi, in izreklo je naposled okrožno sodišče, da se obtoženec po smislu § 390. kaz. pr. r. odveže stroškov druge instance. Razlogi za ta izrek bili so ti, da je bila pritožba obtoženčeva po nekaj uslišana, in torej ni ostala brez uspeha, da pa na drugi strani pritožba zasebnega obtožitelja, ki bi se bila lahko v nejavni seji rešila, ni povzročila nobenih stroškov.

O p o m n j a. Očividno je, da je bil uspeh pritožbe, katero je obtoženec podal, le navidezen, ker je okrožno sodišče razsodbo glede krivde in kazni potrdilo, a le kvalifikacijo nekoliko predrugačilo; zasebni obtožitelj je zmagal, a moral po tem takem venderle trpeti stroške, akoprav je tožil po pravici. Bolje bi bilo po zakonu, da bi se bila razsodba glede stroškov glasila tako, kakor v slučajih pod I.

Dr. J. Hrašovec.



Iz upravne prakse.

Upravnim oblastvom ne pristojajo presoјati, je li po pravu upis v zaznamek javnega blaga. Občina je dolžna vzdržati javni pot, četudi pot služi sosebo posamezniku.

Med občinami v okraji K. bili so vedno prepiri o vzdržanji potov, držečih se tamošnjega vélikega posestva. L. 1889. nastane znova takšen prepir z obćino R. zaradi poprave mostička na potu kat. št. 618. v B., ki ga je bila voda raztrgala. Obćinski odbor v R. ni hotel popraviti mostička, češ, da ga je vedno popravljalo véliko posestvo. Na to se véliko posestvo pritoži, trdeč, da je mostiček na javnem potu kat. št. 618 in da je torej dolžnost obćine R. popraviti mostiček. Mostiček je del pota kat. št. 617 in 626 v R. Ti parceli je imelo poprej véliko posestvo, pri napravljanji novih zemljiških knjig pa so bili po zapisniku o lok. pozvedbah z dne 22. marcija 1880 izločeni kot javno blago in sicer na podlogi izjav poverjenikov, izvoljenih po obćinskem zastopu v R., in porazumno z zastopnikom vélikega posestva, kateri si je pridržal pravico, da ta pota pripadata zopet vélikemu posestvu, kedar bi prestala njiju javna potreba. Obćina R. pa se je izjavila, da je vzlic temu véliko posestvo dolžno, pot in mostiček držati v dobrem stanu. Temu se je véliko posestvo odločno upiralo.

Deželni odbor česki je odredil, naj najprvo obćinski zastop v R. stori sklep, gre li tu v obće za javni pot, odnosno javni most, še-le potem bode odločiti o vzdržavanji mostú.

Obćinski odbor v R. storil je v seji ta-le sklep: Obćinski odbor ne prereka, da je ta pot bil pri napravljanji novih zemljiških knjig upisan kot javni pot; prereka pa, da bi poverjeniki pri napravljanji knjig bili upravičeni podpisati listine, tičoče se te stvari. Nadalje navaja obćinski odbor, da je véliko posestvo vedno do današnjega dne imelo koristi od tega pota in ta pot posipalo, kar se vélikemu posestvu tudi v bodoče prepušća, in pripomina se, da je pot trikrat z vratmi pregrajen, predno doseže podrti most, in torej ga je smatrati le za imetek, kateri se snuje iz posebnih pravnih razmer, obćinski odbor pa se ne odpoveduje vožnjim, na tem potu uže pridobljenim pravicam.

Upravitelj vélikega posestva se je zoper ta sklep pritožil, navajajoč, da je neosnovan ugovor občinskega odbora, kakor bi zastopnika občine pri napravljanji zemljiških knjig ne bila upravičena proglasiti pota kot javnega, neosnovan zategadelj ker sta se pota smatrala za javno blago vsled reklamacije občine. Izjavil se je upravitelj vélikega posestva, da znova vsprejme pot v svojo upravo in vzdrževanje, ako se pripozna na podlogi občinske izjave zopet za zasebni imetek vélikega posestva in se mu kot tak pripiše v zemljiški knjigi, a pridržuje si, da po svoji volji odtegne pot javnemu uživanju.

Okrajni odbor je zavrgel pritožbo vélikega posestva in občino oprostil od vzdrževanja potov kat. št. 617 in 626 iz teh-le razlogov: Četudi je pot v knjigah zapisan kot javno blago in to pripoznava tudi občinski odbor sam, vendar se je ozirati na to, da je véliko posestvo ta pot in mostiček na njem vedno samo upravljalo in za vožnjo vzdržalo ter da je tudi skoro izključno ali vsaj najbolj ta pot in mostiček (kateri niti upisan ni v knjigah) uživalo po svoji potrebi in ga še uživa. Zategadelj je veliko posestvo v prvi vrsti dolžno, da sedanje stanje pota še nadalje vzdržuje, kajti tako, da si je s trojno pregraditvijo tega pota prisvojilo pravico vožnje in da je uživalo glino ter travo sè škarp, postala je nekako deljena pravica posestva ali gotova služnost po §§ 357., 363., 364., 482., 483. in 830. obč. drž. zak. Glede na vse to ne gre občine R. siliti v vzdržanje potov in moči jo je pritegniti le k primernemu odplačilu, ako pot uživa vkupno z vélikim posestvom.

Deželni odbor je na pritožbo vélikega posestva premenil odločbo okrajnega odbora ter spoznal, da je sporni pot kat. št. 617 in 636 v R., na katerem se nahaja sporni mostiček, občinski javni pot, kateri je dolžna vzdržati občina R.

Razlogi:

Po §-u 12. zakona z dne 12. avgusta 1864, št. 46 dež. zak. (češkega) je vsaka občina dolžna, da dela in vzdržuje občinske ceste in pota. Pot, za kateri tu gre, bil je pri napravljanji nove zemljiške knjige za občino R. zapisan v zaznamek javnega blaga, čeprav je poprej po glasu parcelnega zapisnika bil imetek vélikega posestva. Občinski odbor trdi sicer, da poverjenika, katera sta se udeleževala pozvedovanja pri napravljanji nove zemljiške knjige, nista

bila upravičena podpisati listin, tikajočih se te stvari; toda iz sodnega zapisnika o tem postopanju izhaja, da sta rečena poverjenika bila po glasu dopisa občinskega zastopa v R. izvoljena od tega zastopa samega. Ni torej dvojbeno, da sta bila upravičena in tudi celo zavezana storiti vse, kar pri takem postopanju pristojna poverjeniku občinskega zastopa, zlasti da sta se podpisala na spise. Sporni pot, o katerem tudi sedaj občinski odbor trdi, da ne odstopi od pridobljene si vožnje pravice po njem, kateri mora torej imeti gotovi pomen za občinski ali javni promet, ta pot je zategadelj tudi z mostom na njem (§ 5. zakona z dne 12. avg. 1864, št. 46 dež. zak.) občinski, javni pot, a občina je dolžna vzdrževati ta pot (§ 12, zak. cit.), Zoper to dolžnost ni, če je uprava vélikega posestva zadnja leta sama pot in most popravljala in imela prejšnji užitek, in v tem ni iskati kake pravice ali kake zaveze po § 13. zak. cit.

Upravno sodišče je po javni obravnavi dne 9. julija 1891, št. 2325 zavrglo pritožbo, katero je bila občina podala na odločbo deželnega odbora, kot neosnovano iz teh-le

razlogov:

Pritožba piše, da oznaka potov kot javnih ni po pravu, da sta to zasebna pota vélikega posestva in da je le-to dolžno vzdržavati ju, ker služita najbolj njegovim koristim in potrebam, Kar se najprvo tiče dejanskih okolnostij, katere so bile podloga odločbi vzeti v pritožbo, da sta namreč zadevna pota javna, ni jih moglo upravno sodišče smatrati nepravnimi, kajti občinski odbor je sam s svojim sklepom z dne 7. dec. 1889 proglasil, da je ta pota še tudi nadalje držati javnemu prometu, tako torej da je občina sama pripoznala javnost rečenih potov, katera sta v zemljiški knjigi kot javna zapisana. Ako pa pritožba gre proti pravnosti knjižnega upisa, tedaj se na to ni več ozirati, ker ne pristojna upravnim organom in upravnemu sodišču, da bi presojali pravnost knjižnih upisov. Če je torej bilo gotovo, da sta rečena pota javna pota, onda ni bilo dvojbe, da je po §§ 4. in 12. zak. z dne 12. avg. 1864, št. 46 drž. zak. občina dolžna ta pota vzdržavati in preskrbovati jima potrebno po določilih občinskega reda, razun če bi po §-u 13. cit. zak. dokazala, da je druga oseba dolžna ta javna pota vzdrževati na podlogi posebnega naslova. Takega dokaza pa občina ni podala in iskati ga tudi ni v tem, da po smislu pritožbe pot služi

zlasti vélikemu posestvu, ker po določilih cit. zakona ne gre iz tega, da je javni pot za nekatere člane občine zlasti važen, izvajati, da bi bil dolžan vzdržavati pot.



Razne vesti.

V Ljubljani, 15. oktobra 1891.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Krasne, zlate ure je imelo naše društvo dne 20. prošlega meseca na izletu v Sežani. Pod njegovo zastavo se je tu zbrala lepa množica slovenskih pravnikov, da je v prijetnih, zabavnih razmerah dosegla vkupni smoter: mejsobno spoznanje in ponovljenje sloge v načelih, katera smo spoznali za dobra in katerim služiti je naša stanovska dolžnost. Praznovala se je tu zlasti zveza društva s slovenskimi in hrvatskimi pravniki iz Primorske, kateri so bili obilno zastopani in po odličnih možeh. Da bode ta zveza rodila mnogo dobrega sadu, kaže število izletnikov. Zbralo se je vseh pravnikov vkupe 56. (Mnogi pa so bili zadržani in so se kakor dr. Laginja iz Pulja, dr. Stanger iz Voloske i. t. d. oprostili s pismi. Dolenjski društveniki, zbrani v Novem mestu, doposlali so brzojaven pozdrav.) Največ, namreč 30, jih je vkupno došlo z Ljubljanskim vlakom ob 11¹/₂ 9. uri dopoldne. Te je na Sežanskem kolódvoru pričakovala deputacija domačih pravnikov in občinskega zastopa. Ko so prišleci stopili iz vozov, pozdravil jih je najprvo v imenu Sežanskih pravnikov odvetnik g. dr. Ostertag, a potem v imenu občine njen župan g. R. Mahorčič. Zahvalil se je na častnem sprejemu društveni načelnik g. dr. Papež. Ko so se na to izletniki odpeljali proti gostilni na g. Mahorčiča domu, očaral jih je pogled po Sežani, kajti ta lepa „kraška metropola“ bila je društvu „Pravniku“ na čast vsa v narodnih in deželnih zastavah; vse je prešinilo veselje na tem gostoljubnem pozdravu vrlih Sežancev, kateri so vrhu tega v skupinah stoječ klicali „dobro došli“ bližajočim se izletnikom. S Tržaškim vlakom dospeli so kmalu tudi pravniki od drugih strani, tako da se je potem ob 10. uri lahko vsa družba odpeljala v Lipico. Nebo je bilo jasno, kakor ribje oko, vožnja po kraški oázi preprijetna. V Lipici je družbo sprejel nastavnik c. kr. dvorne kobilarne g. Hruša, kateri je trudoljubivo razkazal vse zanimivosti zavoda. Tovaršijo je delal prijazno tudi tamošnji župnik gosp. Legat. Izletniki so se jedno uro šetali ob Lipiških nasadih in zalem „lurškem gaji“, a po majhnem odmoru so se vrnili zopet na vozeh proti Sežani. Pred obedom so si še ogledali divno urejeni vrt g. Scaramange v Sežani, vrt, ki je dalječ na okrog najlepši za miramarskim. Vkupni obed je pričel ob 2. uri in to na vrtu gosp. župana Mahorčiča, kateri je s

svojo častito obiteljjo vse storil, kar sploh premore ljubeznivost in gostoljubivost, da je obedna miza uzorno urejena. Ni čuda, da je odlično družbo, katera je sedla za to mizo pod obokom od samega trsja in grozdja, takoj obšel duh odkrite radosti in veselosti, duh, ki je bil tem močnejši, čim dalj se je tako vkupe sedelo. Delala so se nova znanja, obnavljalo se je staro prijateljstvo, pravniški stan se je dotikal pravniskega stanu, Slovenec se je družil s Hrvatom, vse odkrito in veselo. Takoj je seveda tudi nastopila umetna pesem, katera se je potem vrstila (kvarteti gospodov: dr. Hudnik, dr. Ferjančič, notar Pirnat in dr. Majaron) z govori in zdravijcami. Prišel je vrsto govorov načelnik in stoloravnatelj g. dr. Papež, ki je pozdravljaj vso družbo, osobito tudi goste, med katerimi so bili zastopniki občine, žurnalistike in drž. poslanec g. Nabergoj. Bile so potem napitnice v tem-le redu, da je napil g. notar Kersnik občini Sežanski in njenemu predstojniku g. Mahorčiču, g. dr. Ferjančič vodilnim idejam in nalogam društva „Pravnika“, g. dr. Tavčar hrvatskim pravnikom iz Primorja, g. dr. Dukić iz Pazina društvu „Pravniku“ in njegovemu načelniku, g. Nabergoj težnjam „Pravnikovim“ in naraščaju Tržaških pravnikov slovenskih, g. dr. Majaron pravnikom Sežanskim, g. dr. Sancin iz Trsta gg. dež. sod. svetniku Trnovcu in drž. poslancema dr. Ferjančiču in Nabergoju, g. dr. Gregorin, odvetnik v Sežani, slovenskemu uradovanju, gosp. svetnik Trnovec iz Trsta združenju Slovencev pod jednim višjim sodiščem, g. dr. Majaron navzočnim damam iz Sežane in Trsta (ki so h koncu počastile družbo s svojo udeležbo), in v katerih imeni je odzdravila č. gospodična Mahorčičeva, g. dr. Hudnik bivšemu drž. poslancu g. dru. Viteziću, gosp. dr. Vitezič vzajemnosti hrvatsko-slovenskih pravnikov. Vsi govori so bili polni lepih in smotru slovenskih pravnikov prikladnih idej. V tem je minila ura za uro v sladki zabavi, v tihem a pomenljivem naudušenju. Okolo 6. ure je zaključil načelnik gosp. dr. Papež skupni obed in na to je pohitelo jih nekaj na Opčino k razgledu na adrijansko morje, nekaj pa je šlo razgledovat se po prijazni, gostoljubni Sežani. Ko se je družba zopet sešla, pričela se je znova prosta zabava, v kateri je prevladovalo vkupno narodno petje. Na vrhunci dobre volje zasačil je družbo — ločitve čas, večji nje del moral je z Ljubljanskim vlakom ob polu 10. uri vzeti slovo cd ostalih svojih kolegov, slovo, katero ostane vsakemu udeležniku v neizbrisnem spominu. Bodi s temi črticami dovolj! Izlet je vse udeležnike toliko zadovoljil, da se je zaželelo kaj enakega tudi za drugo leto in da sme se ločiti z jednoglasnim slovesom: „Na svidenje prihodnje leto!“ Težko pa bode prihodnjič najti tolikanj ljubo središče, kakeršno nam je bila letos Sežana s svojimi vnetimi in požrtvovalnimi pravniki, s svojim vrlim županom gospodom Mahorčičem in prebivalstvom, katero je društvu „Pravniku“ prišlo naproti s preblagodejno iskrenostjo! Dasi je vsem tem uže zbrana družba dajala zaslužen hvalo, dasi je društveni odbor uže po javnih listih izrekel jim zahvalo, vender njim vsem gre tudi častno mesto v kroniki našega društva, katera velik del zaslug pri tem

pomenljivem izletu z veseljem pripisuje tudi Sežani in njenim pošte-
njakom.

— (Knjižnica društva „Pravnika“) je sedaj dobila svojo
sobo ter je morala biti znova urejena zaradi večjega nakupa knjig, o ka-
terem smo poročali. Da p. n. društveniki lahko vedno vidijo, kaj knjižnica
premore, in da se pripravljenega poslužujejo, zato smo danes začeli v
listu samem naslove knjig priobčevati in bomo jih tudi v bodoče pri-
občevali od prilike do prilike.

— (Umrli) je dne 9. t. m. dr. J. Pitamic, odvetnik v Postojini
in član društva „Pravnika“ v 43. letu svoje dobe. Bodi ljubemu kolegi
lahka zemlja!

— (Osobne vesti.) Imenovani so: Okr. sodnik v Šoštanji dr. A.
Zhuber pl. Okróg svétniškim tajnikom pri okrož. sodišči v Celji; okr.
sod. pristav J. Mihelič v Ptui; okr. sodnikom v Šoštanji; okr. sod. pri-
stav v Kranji J. Hiti dež. sodišča pristavom v Ljubljani; okr. sod. pristav
v Slov. Bistrici F. Sokoll pl. Reno okrož. sodišča pristavom v Celji;
okr. sodišča pristavi avskultantje: Jak. Jarc za Litijo, Al. Kessler za
Lož, A. vitez Luschan za Metliko, I. Erhartič za Gornji Grad, E. Mar-
tinak za Št. Mohor, dr. R. Paltauf za Slov. Bistrico. — Premeščeni
so okr. sodišča pristavi: Jos. Starič iz Litije v Kranj, G. Visconti iz
Metlike v Ptuj, dr. V. Wagner iz Trbiža v Beljak, Fr. Dreschnig iz
Št. Mohorja v Trbiž. — Preseli se odvetnik dr. G. Gregorin iz Sežane
v Trst.



Knjižnica društva „Pravnika“.

A. Obče državljansko pravo.

1. Dvor. in držav. tiskarna. Allgemeines bürg. Gesetzbuch. Na
Dunaji. 1811.

2. Dvor. in držav. tiskarna. Allgemeines bürg. Gesetzbuch. I. del.
Na Dunaji. 1814.

3. Dvor. in držav. tiskarna. Allgemeines bürg. Gesetzbuch. II. del.
Na Dunaji. 1814.

4. Dvor. in držav. tiskarna. Allgemeines bürg. Gesetzbuch. III. del.
Na Dunaji. 1814.

5. G. J. Manz. Allgemeines bürg. Gesetzbuch. Na Dunaji. 1867.

6. G. J. Manz. Allgemeines bürg. Gesetzbuch. Na Dunaji. 1875.

7. G. J. Manz. Allgemeines bürg. Gesetzbuch. Na Dunaji. 1878.

8. Dr. Jul. Schimkowsky. Die Rechtsgrundsätze der Entschei-
dungen des k. k. obersten Gerichtshofes zum a. b. Gesetzbüch. V
Gradci. 1869.

9. Dr. Moriz Stubenrauch. Commentar zum allg. oester. bürg. Gesetzbuche. I. del. Na Dunaji 1876.

10. Dr. Moriz Stubenrauch. Commentar zum allg. oester. bürg. Gesetzbuche. II. del. Na Dunaji. 1876.

11. Dr. Moriz Stubenrauch. Commentar zum allg. oester. bürg. Gesetzbuche. III. del. Na Dunaji. 1876.

12. Dr. Ludwig Ritt. v. Kirchstetter. Commentar zum oesterr. allg. bürg. Gesetzbuche. Na Lipskem. Na Dunaji. 1868.

13. Dr. Josef Ellinger. Handbuch des oesterr. allg. Civilrechtes. Na Dunaji. 1858. (Dalje prihodnjič.)

B. Civilnopravdni red.

1. Dr. Alf. Mosche. Občni sodni red. V Ljubljani. 1884.

2. Manz. Civil u. Militär Jurisdictionsnorm. Geschäftsordnung. Allg. Gerichtsordnung Concursordnung. Na Dunaji. 1869.

3. Manz. Civil u. Militär Jurisdictionsnorm. Geschäftsordnung. Allg. Gerichtsordnung. Concursordnung. Na Dunaji. 1876.

4. Geller. Civilprocessgesetze. Na Dunaji. 1881.

5. Anton Wintersperger. Entscheidungen des obersten Gerichts- u. Cassationshofes zur Concursordnung bis October 1876. Na Dunaji. 1876.

6. Dvor. in drž. tiskarna. Provisorische Civilprocessordnung für das Grossfürstenthum Siebenbürgen. Na Dunaji. 1852.

7. Heinrich Mercy. Die Gesetze vom 27. April 1873. über das Bagatell- und Mahnverfahren. V Pragi. 1875.

8. Xaver Hippel. Erläuterungen der allerh. Vorschrift vom 18. October 1845. über das summ. Verfahren. Na Dunaji. 1848.

9. Fügner-Wessely. Gerichtliches Verfahren in Streitsachen nach der oesterr. allg. Gerichts u. Concursordnung. Na Dunaji. 1859.

10. Dr. Raban Cannstein. Commentar zur oesterr. Civilprocess-Novelle. Na Dunaji. 1875.

11. Eduard Kautschitsch. Commentar zum summar. Verfahren. V Gradcu. 1848.

12. Dr. Philipp Harraß v. Harrasowsky. Die Parteieneinvernehmung und der Parteieneid nach dem gegenwärtigen Stande der Civilprocessgesetzgebung. Na Dunaji. 1876.

13. Johann Michael v. Zimmerl. Handbuch für Richter, Advocaten und Justizbeamte. I. del. Na Dunaji. 1830.

14. Johann Michael v. Zimmerl. Handbuch für Richter, Advocaten und Justizbeamte. II. del. Na Dunaji. 1830. (Dalje prihodnjič.)

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 8 na Bregu; upravnštvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri
sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu,
I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja **1 gld. 40 kr.**,
po pošti sprejeta pa **1 gld. 50 kr.**

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

**drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.**

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani
Natisnila in založila „Národná Tiskarna“.

 Dobiti je v „Národní Tiskarní“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane **2 gld. 80 kr.**, s pošto **15 kr. več.**

